

Oponentský posudek diplomové práce Pavla Sladkého „Postava a charakteristika v socialistickorealistickém románu padesátých let“

Pavel Sladký předložil svým rozsahem poměrně útlou, ale myšlenkově i způsobem napsání velice vydatnou práci, která významně doplňuje několik diplomových prací, věnujících se stejnému období, z uplynulých let. Právě problematika postavy v českém románu první poloviny 50. let nebyla dosud analyzována zacíleně; byla zmiňována a charakterizována spíše v rámci souhrnných studií, které směřovaly k širším, zobecňujícím závěrům. Diplomant toto citelné „bílé místo“ zaplnil, soudím, nejen proto, že se jej všiml, ale spíše z jakési niterné potřeby pojmenovat si, k čemu v tomto materiálu vlastně dochází a jak jej uchopovat.

Proto si cením, že se vyhnul apriorní volbě metodologického přístupu, byť by takovou volbu měl: obecné práce o postavě v české i světové provenienci, macurovská sémiotika 50. let, soudobé uměnovědné práce o socialistickém realismu, především v polském kontextu. Stejně tak je mi sympatické, jak svou volbu v úvodu práce zdůvodňuje: přiznává své soudobé, synchronní hledisko namísto pokusu o návrat do dějin; toto hledisko mu umožňuje vidět i to, co je v rámci dobového kontextu nepatrné či nepocítované. A cením si i zvoleného tónu práce, který příjemně osciluje mezi obecnými naratologickými koncepty a termíny a mezi dlením u rysů postav v konkrétních zobrazených světech. Proporce obecněteoretického a materiálóvetextového je velice přiměřená a způsobuje, že práce se čte nesmírně dobře.

Diplomant prokazuje velice dobrou obeznámenost se zvolenými romány, s dobovou publicistikou a literární kritikou, ale i se soudobým naratologicko-interpretacním uvažováním. Tím, že se dynamicky pohybuje mezi třemi uvedenými diskursy, vyvarovává se monotónnosti, banalizace, ale i nepřiměřené paušalizace. Práce rozhodně netrpí popisností, opakováním či úporným posunem od detailu k detailu.

Z tohoto úhlu pohledu je třeba ocenit i to, že interpretační materiál je výrazně selektovaný. Diplomant se nenechává svést vizí komplexní typologizace postav, ať už v jednom románovém světě, nebo i přímo v celku této prózy. Vnímá, že určité typy postav jsou kromě jiného i interpretačně vydatnější a zajímavější než typy jiné, a proto se jim věnuje víc. Právě v koncentraci na určité typy a v náčrtu velice zajímavé typologie postav spatřuji literárněhistorický přínos práce; tím, že je doplněn neustále se vracejícím zřetelem teoretickým (v daném případě naratologickým), celek práce přesvědčivě ukazuje pozitivní možnosti pohybu napříč disciplínami, kdy hlavním kritériem je produktivnost myšlenkového výkonu, a nikoli metodologická čistota a obava z překročení hranice.

Žánr oponentského posudku mne vede k hledání problémových bodů práce. Nacházím pouze drobnější rysy či jevy, a je jich jen několik:

1) Ne zcela dostatečná hierarchizace vlastního toku psaní: Práce je poměrně často narušována myšlenkovými skoky či zlomy, kdy v jednom odstavcovém celku se vyskytne buď odbočka zcela jinam (obvykle uzávorkovaná), které by mnohem víc slušelo umístění jako poznámky pod čarou¹, anebo se v rámci jednoho odstavce přeskočí ke zcela jinému tématu².

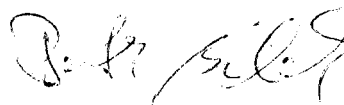
2) Neujasnění si adresáta: Rimmon-Kenanovou není v tomto typu práce třeba atributizovat přídomkem „literární teoretička“ (s. 9); modelový čtenář toto již má vědět. O Řezáčově *Nástupu* či *Bitvě* není třeba hovořit jako o „textech“ (s. 43); modelový čtenář opět ví dokonce i to, že jsou to romány. V tomto ohledu ale naopak oceňuji jistou vstřícnost: diplomant, jistě zaujat analyzovanými texty, oprávněně nepředpokládá, že i modelový čtenář si postavy či dějové zápletky bude pamatovat a smysluplně mu je přibližuje parafrázemi či sumarizacemi kontextu.

3) Práci by bývala slušela pečlivější jazyková redakce: Namátkou na str. 24 jsem napočítal 5 míst, která by jazyková redakce měla opravit (jsou vyznačena v jednom z výtisků práce). Totéž platí pro nesjednocené vyznačování titulů děl kurzívou (někdy ano, někdy ne). V celku práce tyto prohřešky sice netrčí a neruší, ale přece jen je to zbytečné oslabení celkového vyznění. I v tomto ohledu je ale třeba naopak konstatovat, že Pavel Sladký umí nejen smysluplně využívat internetové zdroje, ale – což nebývá zcela běžné – i ví, jak má vypadat citační údaj takového zdroje.

Jako celek je práce velice přínosným rozpracováním tématu, kterému by stálo za to věnovat se i dále. Předložená diplomová práce prokazuje výraznou intelektuální dovednost v oboru a rozhodně splňuje kritéria na diplomovou práci kladená.

Práci tedy doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 27. 1. 2006

Doc. dr. Petr Bílek, CSc.

¹ Např. věta v závorce v prvním odstavci strany 7.

² Např. již poslední odstavec na s. 4, jenž začíná rolí postavy pro dobové literární myšlení a pak skočí Beardsleyovu obecnému literárněhistorickému konceptu.